

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 63/2014-53

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. februára 2015 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Lubomíra Dobríka, Ludmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Milana Lalíka, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza (sudca spravodajca) a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Gráčikom, Farská 40, Nitra, vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce [REDAKOVANÉ] konaných 15. novembra 2014, za účasti [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Romanom Nagyom, Akademická 4, Nitra, takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. novembra 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Gráčikom, Farská 40, Nitra, ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „obec“) konaných 15. novembra 2014, za účasti zvoleného starostu obce [REDAKOVANÉ],

██████████ (ďalej aj „odporca“), zastúpeného advokátom Mgr. Romanom Nagyom, Akademická 4, Nitra.

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ kandidoval na funkciu starostu obce ██████████ vo voľbách, ktoré sa uskutočnili 15. novembra 2014, ako kandidát politických strán SMER – SD a Most-Híd. V obci ██████████ bolo v zozname voličov pre voľby do orgánov samosprávy obce 967 voličov, pričom sťažovateľ z celkového počtu 682 platne odovzdaných hlasov získal pre voľbu starostu 299 hlasov, čo predstavuje viac ako 10 % z celkového počtu platne odovzdaných hlasov a zakladá v súlade s § 59 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) jeho aktívnu legitimáciu na podanie sťažnosti podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Za starostu obce bol zvolený nezávislý kandidát ██████████, ktorý získal 376 platných hlasov, t. j. o 77 hlasov viac ako sťažovateľ.

Sťažovateľ namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce ██████████ konaných 15. novembra 2014 z týchto dôvodov:

1. Porušovanie volebného moratória prostredníctvom internetu

Podľa sťažovateľa odporca porušil volebné moratórium tým, že *«ešte pár hodín pred voľbami – dňa 14. 11. 2014 prostredníctvom internetu – konkrétne facebooku si prezentoval svoju predvolebnú kampaň, pričom Zákon Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách do orgánov samosprávy obcí“) v § 30 vymedzuje spôsob vedenia predvolebnej kampane spôsobom, ktorý obmedzuje slobodu prejavu a slobodu šírenia informácií nad rámec dôvodov ustanovených v ústave.»*

2. Porušovanie volebného moratória v deň volieb volebnou agitáciou pred volebnou miestnosťou, monitorovaním a protizákonným ovplyvňovaním voličov

Sťažovateľ uvádza, že «v deň volieb účastník konania [REDAKOVANÉ] spolu so svojím otcom čakali pred budovou obecného úradu, prehovárali ľudí k podpore jeho osoby a odovzdávali im „rôzne motivačné prezenty“, pričom ako dôkaz označuje „kamerový záznam z obecného úradu“.

Sťažovateľ tiež tvrdí, že odporca prostredníctvom svojich priaznivcov monitoroval «„svojich voličov“ za „volebnou zónou“ (v priestore diskkrétnej volebnej zóny), ako i v priestoroch obydlija voličov, ktorí ako nevládni volili vo svojich domovoch, kde mali výjazd členovia volebnej komisie», pričom takéto konanie malo obmedzovať voličov v ich slobodnom rozhodovaní o starostovi obce. Sťažovateľ na podporu svojej námietky predložil čestné vyhlásenie členky miestnej volebnej komisie a obyvateľa obce [REDAKOVANÉ], ktorý vo svojom čestnom vyhlásení zároveň uvádza, že bol priamo oslovený odporcom s prísľubom pracovného miesta za jeho podporu pri voľbách starostu obce.

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie rozhodol tak, že vyhlási voľby starostu obce [REDAKOVANÉ] za neplatné, prípadne zruší výsledok volieb v časti o zvolení starostu obce [REDAKOVANÉ].

Ústavný súd sťažnosť uznesením č. k. PL. ÚS 63/2014-9 zo 17. decembra 2014 prijal na ďalšie konanie.

Sťažovateľ 23. decembra 2014, teda už po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, doručil ústavnému súdu ďalšie čestné vyhlásenia obyvateľov [REDAKOVANÉ] s úradne overenými podpismi a kompaktný disk s fotografiami z kamerového systému z budovy Obecného úradu v [REDAKOVANÉ] označenými dátumom 15. november 2014, tri videozáznamy z budovy Obecného úradu v [REDAKOVANÉ] taktiež s dátumom 15. november 2014 a fotografiu [REDAKOVANÉ] s nahrávacím zariadením.

Z predložených čestných vyhlásení vyplývajú tieto tvrdenia:

Z čestných vyhlásení [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a sťažovateľa vyplýva, že majú „vedomosť o skutočnosti, že vo dvore oproti obecnému úradu... sa striedali autá a ľudia a odtiaľ sa sledoval priebeh volieb, kde poverení ľudia od pána kandidáta [REDAKOVANÉ] sledovali účasť obyvateľov. Občania, ktorí sa nezúčastnili vo voľbách, tak ich osobne navštevovali a dokonca ich aj zväžali.“.

V čestných vyhláseniach [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a sťažovateľa sa uvádza, že majú „vedomosť o skutočnosti, že kandidát na poslanca [REDAKOVANÉ], ktorý vyhotovoval kamerové záznamy priebehu volieb je len menovec s kandidátom na starostu“. V čestnom vyhlásení sťažovateľa sa ďalej uvádza, že po oznámení, že [REDAKOVANÉ] nahrával kamerou volebný akt pri voľbách s prenosnou urnou, kontaktoval telefonicky zapisovateľku miestnej volebnej komisie a následne predsedníčku miestnej volebnej komisie [REDAKOVANÉ], ktorá mu „prisľúbila riešenie situácie..., no len čo zložila telefón sa vyjadrila, že ona nič také riešiť nebude“.

Z čestných vyhlásení [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vyplýva, že mali byť priamymi svedkami ovplyvňovania voličov odporcom v deň volieb 15. novembra 2014.

Z čestného vyhlásenia [REDAKOVANÉ] vyplýva, že bola priamou svedkyňou zaznamenávania voľby prenosnou urnou kamerou [REDAKOVANÉ] a že má vedomosť o ovplyvňovaní obyvateľov obce odporcom. Menovaná zároveň tvrdí, že bola priamym svedkom toho, ako odporca „navštívil (jej) matku po voľbách a dal jej podpísať prehlásenie, že nebola ním ovplyvňovaná“, pričom ako dôkaz priložila čestné vyhlásenie svojej matky.

Dňa 8. januára 2015 bolo ústavnému súdu doručené ďalšie podanie sťažovateľa, v ktorom sa vyjadruje podrobnejšie ku skutkovým a právnym okolnostiam súvisiacim s konaním o sťažnosti, ktorého prílohou sú aj ďalšie čestné vyhlásenia obyvateľov obce. V čestnom vyhlásení [REDAKOVANÉ] je uvedené, že bol priamym svedkom toho, ako odporca 14. novembra 2014 v miestnom pohostinstve platil alkoholické a nealkoholické nápoje občanom a zároveň prezentoval svoj volebný program a svoju osobu ako kandidáta

na starostu obce. Obyvateľky obce [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vo svojich čestných vyhláseniach potvrdzujú, že majú vedomosť o osobných návštevách odporcu u občanov a ich zväžaní k volebnej miestnosti.

Sťažovateľ vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 8. januára 2015 poukazuje na relevantnú judikatúru ústavného súdu súvisiacu s namietaným konaním odporcu (volebná agitácia a iné aktivity počas volebného moratória), ktoré podľa neho „*vykazuje závažné znaky zasahovania do práva voličov pre slobodné a tajné hlasovanie*“. V súvislosti s námietkou porušenia volebného moratória, ku ktorému malo dôjsť prezentáciou predvolebnej kampane prostredníctvom sociálnej siete Facebook 14. novembra 2014, sťažovateľ tvrdí, že vzhľadom na to, že profil odporcu bol prístupný širokej verejnosti, „*ide o porušenie § 30 ods. 11 zákona č. 346/1990 Zb.*“, a poukazuje na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3844/13, podľa ktorého nie je povaha sociálnej siete jednoznačne verejná či súkromná, keďže je na užívateľovi tejto siete, či svoj profil sprístupní len užívateľom tejto sociálnej siete alebo či ho urobí prístupným pre všetkých užívateľov siete internet.

Odporca sa k sťažnosti vyjadril vo svojom stanovisku, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 26. januára 2015. V konkrétnostiach odporca k námietke sťažovateľa týkajúcej sa údajného ovplyvňovania voličov pred voľbami a v deň volieb uvádza, že je nepravdivá, keďže sa „*s nikým... o voľbách nerozprával a už vôbec nikoho... neprehováral... Rovnako som ja a ani môj otec nikomu nič nedával, ani neponúkal za to, aby ma niekto volil.*“. Ku kamerovému a fotografickému záznamu z priemyselnej kamery nachádzajúcej sa na budove obecného úradu obce odporca uvádza, že ho považuje za nesúladný s § 15 ods. 7 zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, keďže „*V deň konania volieb do orgánov samosprávy obce, t. j. dňa 15. 11. 2014 ako ani v období pred voľbami však nebola na obecnom úrade [REDAKOVANÉ] vyvesená žiadna tabuľa informujúca o monitorovaní verejného priestoru pred obecným úradom.*“ (odporca k svojej argumentácii priložil sedemnást čestných vyhlásení obyvateľov obce). Odporca ďalej k sťažovateľom

predloženému kamerovému záznamu uvádza, že tento nepreukazuje, že by on alebo jeho otec rozdával voličom akékoľvek „motivačné predmety“ alebo ich prehováral k jeho podpore ako kandidáta na starostu obce. Odporca ďalej spochybňuje dôveryhodnosť čestných vyhlásení [REDACTED] a jeho manželky, keďže táto je „veľmi dobrou známu s [REDACTED], družkou sťažovateľa“, a k vyvráteniu pochybností o ovplyvňovaní voličov predložil ústavnému súdu čestné vyhlásenia ďalších piatich obyvateľov obce, ktorých „rozpoznal z predloženého kamerového záznamu a s ktorými mal prísť do priameho kontaktu“. Za nepravdivé označuje odporca aj tvrdenie sťažovateľa o tom, že v deň volieb si mal prostredníctvom kamerového a fotografického záznamu monitorovať voličov za volebnou zónou. K vyjadreniu odporcu je pripojené aj čestné vyhlásenie [REDACTED], ktorým tento spochybňuje pravosť svojho predchádzajúceho čestného vyhlásenia predloženého sťažovateľom (pozri už uvedené, pozn.). Odporca predložil tiež čestné vyhlásenia [REDACTED] a [REDACTED] o tom, že [REDACTED] nevyhotovoval žiadne fotografie za volebnou zónou, či už pre seba, alebo inú osobu. Odporca napokon uvádza, že o údajnom zaznamenávaní priebehu volieb kamerou [REDACTED] nemal žiadnu vedomosť. K čestnému vyhláseniu [REDACTED] a [REDACTED] odporca uvádza, že tieto sú neurčité a nezrozumiteľné, keďže z ich obsahu nie je zrejmé, k čomu sa vyjadrujú, či k vyhotovovaniu kamerového záznamu [REDACTED], alebo ku vzťahu medzi ním a sťažovateľom. Ako dôkaz prikladá čestné vyhlásenie [REDACTED] [REDACTED], z ktorého vyplýva, že tento v deň konania komunálnych volieb „nikoho nekameroval pri vykonávaní volebného aktu, ani... za diskretnou volebnou zónou. ... ani vo volebnej miestnosti, ako ani v priestore, kde sa vykonával volebný akt pri voľbe do prenosnej urny.“, avšak „v deň konania volieb... si vyhotovoval sám pre seba kamerový záznam z priebehu volieb, avšak tento bol vyhotovovaný výlučne na verejnom priestranstve. ... Išlo najmä o pohyb členov volebnej komisie s prenosnou urnou, a to z dôvodu výkonu verejnej kontroly priebehu volieb, aby sa minimalizovala akákoľvek možnosť manipulácie s voľbami. ... Zároveň vyhlasujem, že som nebol [REDACTED] [REDACTED] ani nikým iným požiadaný ani poverený na vyhotovenie predmetného kamerového záznamu. Tento záznam som si vyhotovoval dobrovoľne výlučne pre seba.“. Odporca sa vyjadril aj k námietke porušenia volebného moratória prostredníctvom

sociálnej siete Facebook, poukazujúc na skutočnosť, že v období volebného moratória na svojom facebookovom profile neuverejnil žiadny nový príspevok, čo možno doložiť štatistikou zverejnených príspevkov z jeho facebookového profilu. Odporca ďalej poprel tvrdenia o zväžaní voličov k volebnej miestnosti v deň volieb, ako aj o „kupovaní hlasov“ v miestnom pohostinstve 14. novembra 2014, a v tejto súvislosti vyjadruje názor o neurčitosti a nepreskúmateľnosti čestných vyhlásení, ktoré majú preukazovať tieto tvrdenia sťažovateľa. Odporca predložil ústavnému súdu čestné vyhlásenia ďalších deviatich obyvateľov obce, ktorých obsahom je tvrdenie, že 14. novembra 2014 nedošlo v miestnom pohostinstve k žiadnemu kupovaniu hlasov ani k prezentácii volebného programu, a čestné vyhlásenia štyroch členov miestnej volebnej komisie o tom, že nemajú vedomosť o rušení priebehu volieb. Vychádzajúc zo svojej argumentácie, odporca navrhuje, aby ústavný súd uznesením sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce [REDAKOVANÉ], zamietol.

V záujme objasnenia tvrdení obsiahnutých v sťažnosti a v stanovisku odporcu k sťažnosti ústavný súd vykonal prostredníctvom sudcu spravodajcu 6. februára 2015 na Obecnom úrade v [REDAKOVANÉ] výsluchy svedkov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Predvolaná svedkyňa [REDAKOVANÉ] svoju neúčasť na výsluchu ospravedlnila zo zdravotných dôvodov. Ústavný súd vypočul okrem predvolaných svedkov [REDAKOVANÉ], dcéru [REDAKOVANÉ].

Svedok [REDAKOVANÉ] pri výsluchu potvrdil, že podpísal obe svoje čestné vyhlásenia predložené ústavnému súdu, pričom, objasňujúc obsah prvého z nich, uviedol, že odporca ho pred voľbami oslovil s ponukou „lepšieho života“, ktorú ako zamestnanec Obecného úradu v [REDAKOVANÉ] pochopil ako ponuku zvýšenia platu. Na otázku sudcu spravodajcu kedy a kde k uvedenej ponuke došlo, svedok odpovedal neurčito: „keď končila volebná kampaň na druhý deň, nie tesne pred voľbami, keď končili s kampaňou“ a ďalej uviedol, že odporca mu „pri bytovkách v dedine“ ponúkal zapaľovač, pero a energetický

nápoj so svojím vyobrazením, ktoré si však nezobral. K otázke, či bol priamym svedkom fotenia za „volebnou zónou“ [REDACTED], svedok uviedol, že nie, že o tejto skutočnosti len počul.

Svedkyňa [REDACTED] uviedla, že ako členka miestnej volebnej komisie zabezpečovala voľby s prenosnou volebnou schránkou spolu s podpredsedníčkou miestnej volebnej komisie a boli pritom prítomné ďalšie dve osoby ([REDACTED] a [REDACTED]), ktoré si vyhotovovali kamerový záznam, nie však v miestnosti, kde voliči volili do prenosnej volebnej schránky, ale len v priestoroch „na dvore“ alebo „na chodbe“. Svedkyňa ďalej uviedla, že voličov, ktorí využili právo voliť do prenosnej volebnej schránky, bolo 9, pričom len jeden z nich nesúhlasil s prítomnosťou [REDACTED] a [REDACTED]. Ku skutočnostiam vyplývajúcim zo svojho čestného vyhlásenia o údajnom foteaní za volebnou zónou [REDACTED] svedkyňa uviedla, že „počula cvaknutie“, ale nemôže potvrdiť, že išlo o fotenie v priestore vyhradenom na úpravu volebného lístku. Svedkyňa ďalej potvrdila, že [REDACTED] bol na túto skutočnosť upozornený členkou miestnej volebnej komisie.

Svedkyňa [REDACTED] potvrdila pravdivosť skutočností vyplývajúcich z jej čestného vyhlásenia, pričom konkrétne uviedla, že v deň volieb videla z auta, ktoré šoférovala, niekoľkokrát v priebehu dňa odporcu ako stojí blízko budovy obecného úradu. Svedkyňa však nevedela potvrdiť, čo bolo predmetom rozhovorov medzi odporcom a obyvateľmi obce, ktorých navyše nevedela identifikovať. O údajnom ovplyvňovaní zo strany odporcu svedkyňa len počula.

Svedok [REDACTED] uviedol, že deň pred komunálnymi voľbami bol v miestnom pohostinstve, kde sa nachádzal aj odporca, ktorý „platil kolá“, pričom však nepotvrdil, že by predmetom rozhovoru mali byť aj voľby starostu. Na otázku právneho zástupcu odporcu,

či svedok môže potvrdiť tvrdenie obsiahnuté v jeho čestnom vyhlásení, že videl ako odporca platil pod zámienkou, aby ho volili, odpovedal, že o tomto nevie.

Neúčast' predvolanej svedkyne [REDACTED] zo zdravotných dôvodov ústavnému súdu ospravedlnila jej dcéra [REDACTED], ktorú ústavný súd vypočul ku skutočnostiam vyplývajúcim zo sťažnosti. [REDACTED] uviedla, že od viacerých obyvateľov obce počula o ovplyvňovaní voličov odporcom. K čestnému vyhláseniu svojej matky [REDACTED] uviedla, že o skutočnostiach v ňom uvedených jej matka len počula od iných obyvateľov obce.

Svedok [REDACTED] potvrdil, že v deň komunálnych volieb bol voliť so svojou manželkou v popoludňajších hodinách, pričom k údajnému foteniu v priestore vyhradenom na úpravu hlasovacieho lístka uviedol, že vo svojom mobilnom telefóne používa komunikačnú aplikáciu Viber, v ktorej má na prichádzajúcu sms správu zvolený zvuk „cvaknutia fotoaparátom“, pričom v čase, keď sa nachádzal v priestore na úpravu hlasovacieho lístka, mu jeho mobilný telefón oznámil prichádzajúcu sms správu. Svedok ďalej poznamenal, že v priestore za plentou bol so svojou manželkou.

[REDACTED] (kandidát na poslanca obecného zastupiteľstva) potvrdil, že v deň volieb z vlastnej iniciatívy spolu so svojím kamarátom [REDACTED] sprevádzal členky miestnej volebnej komisie pri zabezpečovaní volieb prenosnou volebnou schránkou, ktoré s tým súhlasili. Ku kamerovému záznamu, ktorý mal vyhotovovať pri hlasovaní obyvateľov obce do prenosnej volebnej schránky, uviedol, že ho vyhotovoval len v priestoroch mimo rodinného domu jednotlivých voličov, teda nezaznamenával v žiadnom prípade samotný volebný akt. Svedok uviedol, že jeho prítomnosť v rodinnom dome pri voľbe do prenosnej volebnej schránky odmietol len jeden z obyvateľov. Na otázku sťažovateľa svedok poprel, že by kamerový záznam vyhotovoval aj vo dvore

nachádzajúcom sa oproti budove obecného úradu a monitoroval si tak voličov, pripustil však, že v tomto dvore bol aj so svojím kamarátom, s ktorým sa rozprával.

Svedkyňa [REDACTED], ktorá plnila funkciu podpredsedníčky miestnej volebnej komisie, potvrdila, že zabezpečovala spoločne s ďalšou členkou miestnej volebnej komisie hlasovanie obyvateľov obce prostredníctvom prenosnej volebnej schránky, pričom ich s ich súhlasom sprevádzal [REDACTED] a [REDACTED], ktorí sa však vždy zdržiavali nanajvýš v predsieni rodinných domov. Svedkyňa nemala vedomosť o tom, že by uvedené osoby vyhotovovali kamerový záznam. Na otázku, či bol podľa jej názoru pri voľbách prenosnou volebnou schránkou dodržaný princíp tajnosti hlasovania, svedkyňa odpovedala kladne. K fotografovaniu [REDACTED] vo volebnej miestnosti svedkyňa potvrdila, že bol napomenutý niektorou z členiek miestnej volebnej komisie, sama však údajný zvuk fotoaparátu nepočula.

Svedok [REDACTED] potvrdil, že v deň pred voľbami boli spoločne aj s odporcom a ďalšími osobami z ich „partie“ v miestnom pohostinstve, kam chodia pravidelne, pričom je obvyklé, že každý z nich zaplatí za ostatných. Prítomnosť [REDACTED] v miestnom pohostinstve deň pred komunálnymi voľbami svedok poprel a zdôraznil, že odporca v tom čase volebnú kampaň nevedol.

Svedok [REDACTED] uviedol, že v deň volieb v obci si pred budovou Obecného úradu v [REDACTED] nevšimol žiadny neobvyklý ruch.

II.

II.1 Všeobecné východiská pre rozhodovanie volebných sťažností

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

Z čl. 129 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie, ako aj povinnosť ústavného súdu preskúmať na základe volebných sťažností tak ústavnosť, ako aj zákonnosť namietaných volieb.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov, a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods. 1 druhá veta ústavy), uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 18/07)].

Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99 alebo PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 21/94 alebo PL. ÚS 82/07).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv

a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m. m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07).

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže a) vyhlásiť voľby za neplatné, b) zrušiť napadnutý výsledok volieb, c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený, d) sťažnosť zamietnuť.

Podľa § 63 ods. 2 zákona o ústavnom súde v prípadoch uvedených v odseku 1 písm. a) až c) ústavný súd rozhoduje nálezom.

Právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde uplatní ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou len vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Nie každé porušenie volebného zákona teda vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy volebného práva uznávané spoločnosťou demokratických štátov. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 20/2011).

Vo všeobecnosti platí, že na to, aby ústavný súd vyhovel volebnej sťažnosti, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, resp. zákonov, ktoré s nimi bezprostredne súvisia, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta, a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 73/07). Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb.

Súčasťou zákonom predpísaných náležitostí volebnej sťažnosti sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vo vzťahu k voľbám, ktorých výsledok už bol uverejnený v zmysle príslušných ustanovení volebného zákona [v tomto prípade podľa § 45 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách do orgánov samosprávy obcí“)], platí prezumpcia ich ústavnosti a zákonnosti, ktorá platí dovtedy, kým ústavný súd o voľbách napadnutých volebnou sťažnosťou v zmysle § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodne inak ako zamietnutím volebnej sťažnosti. Namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietiť, ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03). Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú totiž aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Funkcia ústavného súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať, prípadne dopĺňať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude ústavný súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces (m. m. PL. ÚS 3/2010).

V súlade s uvedenými východiskami ústavný súd preskúmal námietky sťažovateľa formulované vo volebnej sťažnosti.

III.

Preskúmanie námietok sťažovateľa

Námietky sťažovateľa, na základe ktorých tvrdí, že voľby starostu obce boli protizákonné, smerujú v zásade proti porušovaniu volebného moratória, ku ktorému malo dôjsť jednak prostredníctvom internetu (Facebooku) a v deň volieb tiež volebnou agitáciou pred volebnou miestnosťou, monitorovaním voličov a neprípustným ovplyvňovaním rozhodovania voličov.

III.1 K porušovaniu volebného moratória prostredníctvom internetu

Sťažovateľ tvrdí, že odporca porušil volebné moratórium tým, že deň pred voľbami prostredníctvom sociálnej siete Facebook prezentoval „*svoju predvolebnú kampaň*“.

Podľa § 30 ods. 1 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí volebná kampaň je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania podľa odseku 4, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.

Podľa § 30 ods. 2 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané.

Podľa § 30 ods. 11 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí v čase 48 hodín pred začatím volieb a počas volieb je zakázané v rozhlasovom a televíznom vysielaní, v hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí vysielat alebo zverejňovať informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.

Podľa § 30 ods. 12 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí zverejňovať výsledky predvolebných prieskumov verejnej mienky možno najneskôr do siedmeho dňa pred dňom volieb.

Podľa § 30 ods. 13 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí členovia volebných komisií a pracovníci odborných útvarov nesmú poskytovať informácie o priebehu a čiastkových výsledkoch volieb, a to až do podpísania zápisnice o výsledku hlasovania.

Podľa § 30 ods. 14 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí počas volieb je zakázané zverejňovať výsledky volebných prieskumov.

Z legálnej definície volebnej kampane obsiahnutej v citovanom § 30 ods. 1 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí možno vyvodit, že jej podstata spočíva v „aktivite“, t. j. v činorodej iniciatíve buď politickej strany, alebo nezávislého kandidáta, príp. iných subjektov zúčastňujúcich sa na volebnom procese, ktorá je zameraná na aktívne šírenie, zverejňovanie, resp. propagovanie či už kandidujúcej politickej strany ako takej, alebo jej kandidáta, príp. nezávislého kandidáta, spôsobom slúžiacim na jej (jeho) podporu a prospech. Účelom takejto aktivity je aktívne ovplyvňovať formovanie názoru voličov na volieb sa zúčastňujúcich kandidátov na volené funkcie, ktorá by sa mala premietnuť do odovzdania voličského hlasu v prospech toho-ktorého kandidáta, resp. politickej strany (koalície). Volebná kampaň teda spočíva v aktívnom sprístupňovaní informácií o kandidátovi alebo politickej strane do dispozičnej sféry voliča s cieľom ovplyvniť jeho voľbu, pričom z hľadiska posudzovania porušenia volebného moratória nie je podstatné,

kedy mal volič subjektívne možnosť oboznámiť sa s určitou informáciou, ale kedy sa táto informácia objektívne dostala do zorného poľa jeho záujmu (m. m. PL. ÚS 15/2013, pozri tiež PL. ÚS 12/2011).

Sťažovateľ na preukázanie pravdivosti svojho tvrdenia predložil ústavnému súdu výťažok stránky (printscreen) Facebook (stránky osobného profilu odporcu), ktorý obsahuje volebný plagát odporcu, pričom z odporcom predloženej štatistiky príspevkov vyplýva, že príspevok – volebný plagát – bol uverejnený na jeho osobnom profile už 30. októbra 2014, teda ešte pred začiatkom volebného moratória.

Vyhodnotením predložených dôkazov ústavný súd dospel k záveru, že odporca preukázal, že k zverejneniu jeho volebného plagátu na jeho facebookovom profile došlo prvýkrát v období pred volebným moratóriom, a preto jeho konaním nemohlo dôjsť k porušeniu § 30 ods. 11 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí, keďže v čase volebného moratória nesprístupňoval voličom prostredníctvom Facebooku žiadne nové informácie, ktoré by mohli ovplyvňovať ich volebné rozhodovanie. Ústavný súd preto vyhodnotil túto námietku sťažovateľa ako nedôvodnú.

Nad rámec uvedeného záveru ústavný súd poukazuje aj na skutočnosť, že z už citovaného § 30 ods. 11 zákona o voľbách do orgánov územnej samosprávy vyplýva, že počas volebného moratória je volebná kampaň zakázaná (len) v rozhlasovom a televíznom vysielaní a v ďalších hromadných informačných prostriedkoch. Ústavný súd v tejto súvislosti potvrdzuje svoj právny názor vyslovený v uznesení sp. zn. PL. ÚS 25/2015 z 18. februára 2015, podľa ktorého z povahy sociálnej siete Facebook ako rozsiahleho komunikačného webového systému, ktorý je primárne prostriedkom sociálnej komunikácie, a nie prostriedkom pravidelného informovania verejnosti, vyplýva, že túto sociálnu sieť nemožno považovať za hromadný informačný prostriedok, na ktorý by sa vzťahoval zákaz ustanovený v § 30 ods. 11 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí. Ústavný súd pripomína, že v zásade obdobný záver už formuloval vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 42/2011, keď uviedol, že prístup verejnosti na sociálnu sieť Facebook je

viazaný na registráciu prostredníctvom e-mailu s uvedením mena a hesla, t. j. je určitým spôsobom obmedzený, a preto nemožno informácie uverejnené na sociálnej sieti Facebook považovať za také, ktoré by práve vzhľadom na podmienky prístupu na túto sieť dosahovali rozsahom svojho rozšírenia medzi verejnosťou intenzitu porušenia § 30 ods. 11 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí.

III.2 Porušovanie volebného moratória v deň volieb volebnou agitáciou pred volebnou miestnosťou, monitorovaním a protizákonným ovplyvňovaním voličov

Do tejto skupiny námietok sťažovateľa možno s prihliadnutím na obsah sťažnosti, jej doplnení, ako aj obsah predložených čestných vyhlásení obyvateľov obce zaradiť

- námietky týkajúce sa monitorovania voličov prostredníctvom kamerového a fotografického záznamu,

- námietky týkajúce sa ovplyvňovania voličov v deň volieb pred budovou Obecného úradu v [REDACTED] a kupovania voličov pred voľbami.

Podľa § 29 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí vo volebných miestnostiach sú na úpravu hlasovacích lístkov určené osobitné priestory oddelené tak, aby bola zaručená tajnosť hlasovania. Počet týchto priestorov určí obec s prihliadnutím na počet voličov vo volebnom okrsku. V priestoroch nesmie byť nikto prítomný súčasne s voličom, a to ani člen okrskovej volebnej komisie.

V súlade s § 31 ods. 6 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí volič môže požiadať zo závažných, najmä zdravotných dôvodov okrskovú volebnú komisiu o to, aby mohol hlasovať mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkou. Volič hlasuje tak, aby sa dodržala tajnosť hlasovania.

V súlade s § 32 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre telesnú vadu alebo preto, že nemôže čítať alebo písať, má právo vziať so sebou do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov iného voliča, aby za neho hlasovací lístok podľa jeho pokynov upravil a vložil do obálky.

V súlade s § 31 ods. 5 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí volič hlasuje tak, že po opustení priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov vloží obálku do volebnej schránky. Voličovi, ktorý sa neodobral do tohto priestoru, komisia hlasovanie neumožní.

Jedným z ústavou zakotvených princípov základného práva občanov zúčastňovať sa na správe verejných vecí slobodnou voľbou svojich zástupcov (čl. 30 ods. 1 ústavy) je výkon tohto práva tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy), ktorému možno priznať povahu ústavného princípu. Zmyslom a účelom tohto ústavného princípu je zabezpečenie slobodného uplatnenia vôle voliča pri výkone jeho volebného práva. Vo svojej podstate predstavuje neopomenuteľný predpoklad legitimacy moci v demokratickom ústavnom systéme, ktorá má byť založená na slobodnom rozhodnutí voličov.

V nadväznosti na námietku sťažovateľa, že zo strany odporcu bol pri voľbách porušený princíp tajnosti hlasovania, ústavný súd konštatuje, že výpovede svedkov nepreukázali fotografické zaznamenávanie volebného aktu [REDAKOVANÉ]. Z výpovedí podpredsedníčky miestnej volebnej komisie [REDAKOVANÉ], ako aj priamo [REDAKOVANÉ] ale vyplynulo, že v priestore určenom na hlasovanie bola počas volebného aktu spolu s ním prítomná aj jeho manželka, čím nepochybne došlo k porušeniu § 29 zákona o voľbách do orgánov samosprávy, a tým vo vzťahu k hlasovaniu týchto dvoch voličov zároveň aj k porušeniu princípu tajnosti hlasovania. Na tom nič nemení skutočnosť, že podľa výpovede [REDAKOVANÉ] s takýmto spôsobom ich hlasovania súhlasili členovia miestnej volebnej komisie.

Vyhотовovanie kamerového záznamu o zabezpečovaní hlasovania prostredníctvom prenosnej volebnej schránky nemožno zaradiť k štandardnému zákonom upravenému spôsobu občianskej kontroly, ktorej účelom by malo byť zabrániť možným manipuláciám s volebným výsledkom a súčasne zaistiť transparentnosť volebného procesu, zvlášť za situácie, keď kamerový záznam vyhotovuje kandidát na poslanca obecného zastupiteľstva. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že zákon o voľbách do orgánov samosprávy obcí obsahuje možnosť zabezpečovania občianskej kontroly predovšetkým prostredníctvom inštitútu pozorovateľa, ktorý môže pozorovať hlasovanie a prípadne aj sčítavanie hlasov (§ 36 a § 41 ods. 2 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí).

Napriek uvedenému je ale potrebné predmetnú námietku sťažovateľa posudzovať materiálne, teda predovšetkým z hľadiska toho, či vyhotovovaním kamerového záznamu [REDACTED] mohlo reálne dôjsť k porušeniu niektorého z princípov volebného práva, predovšetkým princípu tajnosti hlasovania či slobody rozhodovania.

Ústavný súd sa vo svojej judikatúre k pojmu „slobody volieb“ už viackrát vyjadril, pričom v tejto súvislosti okrem iného uviedol, že ho treba vykladať materiálne, a nie iba formálne. O slobodné voľby ide vtedy, ak je právne garantovaný a prakticky realizovaný princíp politickej plurality, keď na voličov nie je vytvorený žiaden nátlak nútiaci ich hlasovať pre niektorý zo subjektov, a nie je ani odrádzajúci od hlasovania pre niektoré subjekty; keď majú možnosť prístupu k relevantným informáciám a sú tak dané základné predpoklady na ich kvalifikované volebné rozhodovanie. Voliči musia mať slobodu už pri vytváraní svojich postojov nezávisle, bez použitia násilia, donútenia, navádzania či manipulatívneho ovplyvňovania akéhokoľvek druhu (PL. ÚS 100/07).

Na základe uvedeného ústavný súd, vychádzajúc z konkrétnych okolností, za akých k vyhotovovaniu kamerového záznamu [REDACTED] došlo, ktoré boli zhodne potvrdené aj svedeckými výpoveďami, dospel k záveru, že táto námietka sťažovateľa je neodôvodnená. Dokazovaním sa totiž nepreukázalo, že by sa [REDACTED] bol dopustil

takých aktivít, ktoré by mohli byť kvalifikované ako nátlak na voličov, resp. ich obmedzovanie pri slobodnom rozhodovaní sa vo voľbách starostu obce.

V sťažnosti sú obsiahnuté aj námietky, podľa ktorých sa sťažovateľ dopustil kupovania hlasov. Takto sú sťažovateľom formulované námietky vytykajúce odporcovi jeho konanie vo vzťahu k [REDAKOVANÉ] a výhrady k jeho „aktivitám“ v miestnom pohostinstve deň pred voľbami.

V súvislosti s uvedenými výhradami ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej kvalifikuje poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách ako protiústavné, keďže účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech. Tzv. kupovanie hlasov voličov považuje ústavný súd za takú aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie (PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 6/06).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že rozporuplná výpoveď a vzájomne si protirečiace čestné vyhlásenia svedka [REDAKOVANÉ] neumožňujú kvalifikovať správanie sa odporcu k nemu v predvolebnom období ako kupovanie hlasu. Vo svojej výpovedi tento svedok uviedol len to, že odporca mu v rozhovore „*ponúkol lepší život*“, čo bez ďalšieho *nemôže byť vnímané ako materiálna protihodnota, keďže sama osebe nemá konkrétny materiálny rozmer.*

Rovnako sa nepreukázalo ani sťažovateľom namietané nezákonné ovplyvňovanie voličov odporcom deň pred voľbami v miestnom pohostinstve. Svedok [REDAKOVANÉ] síce potvrdil, že odporca sa v inkriminovaný deň aj so svojimi priateľmi nachádzal v miestnom pohostinstve a platil „kolá“, nepotvrdil však skutočnosť, ktorú uviedol v čestnom vyhlásení, že videl, ako odporca platil pod zámienkou, aby ho prítomní volili.

Na základe výsledkov výsluchov svedkov ústavný súd nemohol pripísať výraznejšiu relevanciu ani skutočnostiam obsiahnutým v čestnom vyhlásení [REDAKOVANÉ], podľa ktorého mal odporca ovplyvňovať voličov v deň volieb v priestoroch pred volebnou miestnosťou, keďže ho tam síce videla, ale nebola svedkom jeho rozhovorov s konkrétnymi voličmi. Tak isto nemohol ústavný súd vyvodiť žiadne závery, ktoré by mohli spochybniť výsledok volieb starostu obce, ani z výpovedí, resp. čestných vyhlásení ďalších svedkov, keďže ani jeden z nich nebol priamym svedkom nekalého správania odporcu.

IV.

Záver

Sumarizujúc svoje skutkové zistenia, ústavný súd konštatuje, že popri jednom zjavnom porušení volebných predpisov (spoločné hlasovanie [REDAKOVANÉ] a jeho manželky za plentou), ktoré nemohlo ovplyvniť výsledok volieb starostu obce, sa nepreukázala žiadna skutočnosť, ktorá by relevantným spôsobom mohla spochybniť výsledky volieb starostu obce. Ústavný súd preto, zohľadňujúc aj vzhľadom na celkový počet oprávnených voličov pomerne výrazný rozdiel v počte platných hlasov získaných odporcom a sťažovateľom (rozdiel 77 hlasov v prospech odporcu), rozhodol podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde o sťažnosti sťažovateľa tak, že ju zamietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2015